

Cơ sở lý luận về quản lý hoạt động chủ nhiệm lớp cấp trung học cơ sở

Đinh Thị Ngọc*

*Học viên cao học Trường Đại học Sài Gòn

Received: 18/4/2024; Accepted: 28/4/2024; Published: 8/5/2024

Abstract: Homeroom teachers are responsible not only for managing a classroom but also for attending to each student, identifying their individual developmental needs in terms of emotional, physical, and intellectual aspects within a heterogeneous classroom. This article explores the management of homeroom activities at the secondary education level in a local context, presenting the theoretical foundations of this management in the context of fundamental and comprehensive educational reform. The content of managing homeroom activities includes: planning homeroom activities; organizing the implementation of homeroom activities; directing homeroom activities; checking and evaluating the execution of the homeroom activity plan; and managing the facilities supporting homeroom activities.

Keywords: Theory, management, homeroom teacher, secondary education

1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh đổi mới giáo dục phổ thông (GDPT) hiện nay, vai trò của giáo viên (GV) thế kỷ XXI trở nên phức tạp trước một thế giới biến đổi không ngừng và tri thức hầu như vô tận. Từ vị trí là “người truyền thụ tri thức có sẵn”, GV chuyển sang đóng vai trò của người thực thi rất nhiều hoạt động nhằm “khơi nguồn” tri thức, cố vấn cho hoạt động nhận thức của HS. Chính vì thế, vai trò của người GVCN cấp THCS cũng có những thay đổi căn bản. GVCN không chỉ có trách nhiệm quản lý một lớp học mà còn phải quan tâm đến từng HS, nhận diện nhu cầu phát triển riêng biệt về tâm - thể - trí của mỗi cá nhân trong một lớp học không đồng nhất.

Để nghiên cứu về quản lý hoạt động chủ nhiệm lớp (QLHĐCNL) cấp THCS ở một địa phương, bài báo trình bày về cơ sở lý luận quản lý hoạt động này trong bối cảnh đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục và đào tạo

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Hoạt động chủ nhiệm lớp cấp THCS

2.1.1. Mục tiêu của HĐCNL cấp THCS

Mục tiêu khái quát của HĐCNL cấp THCS là xây dựng tập thể HS thành môi trường giáo dục và phát triển toàn diện: khỏe mạnh về thể lực và tinh thần; sống lành mạnh và tự tin; yêu sự học tập suốt đời; được trang bị đầy đủ kỹ năng, phương pháp và ý chí tri thức mới; trân trọng các giá trị truyền thống và có nhận thức rõ rệt, cởi mở, chọn lọc, đón nhận các giá trị mới trong thời hiện đại.

2.1.2. Nội dung HĐCNL cấp THCS

Các văn bản, định hướng của ngành về HĐCNL: Thông tư 32/2020/TT-BGDĐT Ban hành Điều lệ trường THCS, trường THPT và trường phổ thông có nhiều cấp học có quy định rõ nhiệm vụ của GVCN và yêu cầu về phẩm chất đạo đức, vai trò của GVCN. Thông tư 20/2018/TT- BGD Ban hành quy định chuẩn nghề nghiệp giáo viên cơ sở GDPT.

Ngoài các nhiệm vụ của GV bộ môn, GVCN còn có các nhiệm vụ chủ yếu như: Xây dựng kế hoạch các HĐ GD; Thực hiện các HĐGD theo kế hoạch đã xây dựng; Phối hợp với gia đình HS, với GV bộ môn, với tổ chức đoàn thể, các tổ chức xã hội có liên quan góp phần huy động các nguồn lực trong cộng đồng phát triển nhà trường; Nhận xét, đánh giá và xếp loại HS cuối kỳ và cuối năm học; Báo cáo định kỳ hoặc đột xuất về tình hình của lớp với Hiệu trưởng.

2.1.3. Phương thức HĐCNL cấp THCS

- Phương pháp HĐCNL bao gồm:

Phương pháp vận động quần chúng: Xây dựng tập thể HS vững mạnh, thực chất là vận động và giáo dục HS tham gia vào các hoạt động có nề nếp, có kỉ luật chặt chẽ, tạo dư luận lành mạnh, xây dựng truyền thống, viễn cảnh tương lai nhằm biến tập thể HS thành môi trường giáo dục.

Để giáo dục HS cần vận động gia đình, các đoàn thể xã hội cùng tham gia, thống nhất mục tiêu, nội dung và PPGD chung. Mỗi liên hệ giáo dục với cha mẹ học sinh càng chặt chẽ, càng thường xuyên, càng cụ thể thì càng có giá trị.

Phương pháp trò chuyện: Tổ chức các cuộc trò chuyện và giao tiếp giữa GV và học sinh, cũng như giữa các học sinh với nhau, nhằm xây dựng môi

trường học tập tích cực và tăng cường sự tham gia của HS.

Phương pháp giáo dục cá biệt: Điều tra nắm vững đặc điểm của HS, nắm vững tình hình kinh tế, văn hóa, giáo dục ở địa phương để phân loại và tác động thích hợp. Sự phân loại HS được tiến hành theo các mặt: học lực, hạnh kiểm, sức khỏe, hứng thú, sở trường, năng khiếu... Trên cơ sở phân loại HS, GVCN biết và có kế hoạch giáo dục HS yếu kém về mặt văn hóa, đạo đức, HS có năng khiếu, có thành tích cao trong học tập và tu dưỡng.

Phương pháp tổ chức sinh hoạt tập thể: Đưa HS vào các tập thể đoàn có kỉ luật chặt chẽ, có nội quy và điều lệ. Sống trong một tổ chức, mỗi HS tự xác định cho mình quyền lợi và nghĩa vụ để tu dưỡng và phấn đấu vì mục tiêu, lý tưởng chung.

Phương pháp phối hợp giữa các hoạt động: GVCN tổ chức cho HS hoạt động với nhiều hình thức và nội dung phong phú, trước hết là hoạt động học tập, sau đó là các hoạt động văn hóa văn nghệ, thể dục thể thao, tham quan du lịch, vui chơi giải trí... Vì vậy, GVCN phải phối hợp các hoạt động với nhau một cách linh hoạt, sáng tạo nhằm hấp dẫn HS và đem lại giá trị giáo dục cao.

- Hình thức HĐCNL

Tổ chức các hoạt động học tập: Tổ chức có kế hoạch hoạt động học tập cho học sinh nhằm nâng cao kết quả học tập là một trong những nhiệm vụ quan trọng hàng đầu của GVCN. Kết quả hoạt động học tập không những thể hiện ở kết quả nắm tri thức, kỹ năng, kỹ xảo mà còn thể hiện ở kết quả phát triển năng lực hoạt động trí tuệ, năng lực tư duy sáng tạo ở học sinh.

Tổ chức các hoạt động ngoại khóa: Tổ chức các hoạt động ngoại khóa để bồi dưỡng, phát huy năng khiếu, xây dựng tinh thần tập thể và ý thức cộng đồng trách nhiệm cho HS; cho HS vui chơi, giải trí, rèn luyện thể lực, bảo vệ sức khỏe nhằm giúp HS mở mang trí tuệ, phát triển thể chất, tăng cường sức khỏe, sáng khoái tinh thần nhằm bảo đảm thực hiện yêu cầu phát triển toàn diện cho HS đồng thời tạo ra những điều kiện thuận lợi để học tập, rèn luyện và tu dưỡng tốt.

Tổ chức thực hiện tiết sinh hoạt chủ nhiệm: Tiết sinh hoạt chủ nhiệm có tầm quan trọng rất lớn đến việc học tập và rèn luyện ở HS. Vì trong tiết sinh hoạt chủ nhiệm, GV và HS cùng nhau đánh giá những kết quả đạt được trong tuần vừa qua, đưa ra phương hướng và nhiệm vụ mới để thực hiện trong tuần tiếp theo đạt hiệu quả cao hơn.

2.2. QLHĐCNL cấp THCS

2.2.1. Tầm quan trọng của QLHĐCNL cấp THCS

- Đảm bảo cho HĐCNL trong toàn trường được thực hiện một cách chủ động, có kế hoạch.

- Đảm bảo cho HĐCNL trong toàn trường có sự phối hợp chặt chẽ giữa các bộ phận, cá nhân trong và ngoài trường.

- Đảm bảo cho HĐCNL trong toàn trường được thực hiện một cách đồng bộ, thống nhất theo chủ đạo của cấp trên và tình hình thực tiễn của trường.

- Đảm bảo cho HĐCNL trong toàn trường được theo dõi, kiểm tra và kịp thời xử lý sai sót, rút kinh nghiệm.

- Đảm bảo cho HĐCNL trong toàn trường được cải tiến, nâng cao nhằm đáp ứng yêu cầu của xã hội.

Hiệu trưởng QL HĐCNL của GV thông qua LKH HĐCNL, tổ chức tổ chức thực hiện HĐCNL, chỉ đạo và KTĐG thực hiện HĐCNL của GVCN

2.2.2. Lập kế hoạch QLHĐCNL cấp THCS

LKH trong nhà trường là xây dựng chương trình hành động của nhà trường theo năm học, là lựa chọn một trong những phương án hành động trong tương lai cho toàn bộ hoặc từng bộ phận trong bộ máy quản lý để đạt được mục tiêu mong đợi trên cơ sở khả năng hiện tại. XDKH quản lý hoạt động của GVCN nhằm định hướng cho các HĐCNL đạt được kết quả cao nhất. Để LKH HĐCNL hiệu quả vào đầu năm học, HT nhà trường thực hiện các công việc sau:

Xác định cơ sở, căn cứ để XDKH

Xác định mục tiêu của HĐCNL trong năm học.

Sắp xếp, xây dựng các nội dung cần thực hiện.

Đề ra những yêu cầu về hồ sơ, sổ sách cũng như những quy định GV cần thực hiện trong quá trình thực hiện HĐCNL.

Dự kiến nguồn tài nguyên thực hiện HĐCNL

Xác định mốc thời gian cũng như hình thức BGH kiểm tra hồ sơ, dự giờ thăm lớp, tiếp xúc học sinh, phụ huynh.

2.2.3. Tổ chức thực hiện kế hoạch hoạt động chủ nhiệm lớp cấp THCS

Các bước cần thực hiện bao gồm:

BGH thành lập ban thực hiện: Bao gồm BGH, GVCN, GVBM, Đoàn Thanh niên và các đơn vị khác liên quan đến HĐGD trong nhà trường. Mỗi người và bộ phận được phân công cụ thể các nhiệm vụ, thời hạn hoàn thành và tiêu chuẩn chất lượng cần đạt.

BGH phổ biến kế hoạch: BGH nhà trường cần thông báo rõ ràng kế hoạch năm học cho GVCN và các bộ phận liên quan để đảm bảo mọi người hiểu và thực hiện đúng mục tiêu chung.

BGH xây dựng quy chế phối hợp: Thiết lập cơ

chế phối hợp giữa GVCN, GVBM, Đoàn Thanh niên và Ban đại diện CMHS để công việc diễn ra một cách đồng bộ và hiệu quả.

BGH cung cấp tài nguyên: Đảm bảo cung cấp đầy đủ trang thiết bị vật chất, tài chính và tài liệu khoa học mới nhất hỗ trợ cho việc giảng dạy và quản lý lớp.

BGH và GVCN phối hợp với lực lượng ngoài trường: Mở rộng sự hợp tác với các đơn vị ngoài trường để tăng nguồn lực cho HĐCNL, bao gồm cả việc xác định cơ chế phối hợp và phân công cán bộ liên hệ với các tổ chức, cá nhân ngoài nhà trường.

2.2.4. Chỉ đạo HĐCNL cấp THCS

Chỉ đạo HĐCNL ở cấp THCS bao gồm điều phối và khai thác hiệu quả nguồn lực từ GVCN và các đơn vị liên quan để thúc đẩy họ phát huy khả năng cá nhân, từ đó nâng cao chất lượng các HĐGD.

Chỉ đạo HĐCNL cấp THCS bao gồm:

Chỉ đạo xây dựng kế hoạch HĐCNL.

Chỉ đạo xây dựng nội dung chương trình HĐCNL

Chỉ đạo xây dựng HĐCNL thông qua các hoạt động ngoại khóa.

Chỉ đạo xây dựng HĐCNL thông qua tiết sinh hoạt chủ nhiệm.

Chỉ đạo bồi dưỡng năng lực GV về HĐCNL

Chỉ đạo phối hợp các lực lượng hỗ trợ HĐCNL

2.2.5. Kiểm tra đánh giá HĐCNL cấp THCS

KTĐG là quá trình đo lường hiệu quả thực tế, so sánh nó với các mục tiêu đã định trước, thu thập phản hồi để phát hiện và khắc phục những sai lệch, từ đó củng cố việc thực hiện các mục tiêu và kế hoạch.

Đối với HĐCNL, quá trình này bao gồm việc người quản lý kiểm tra thực hiện kế hoạch so với mục tiêu đã đặt ra, phân tích những thành công và hạn chế để đánh giá và điều chỉnh các hoạt động cho phù hợp.

Các bước cụ thể trong kiểm tra HĐCNL gồm:

Xác định tiêu chuẩn/ chỉ tiêu để đánh giá kết quả thực hiện HĐCNL

Xây dựng nội dung KTĐG HĐCNL

Xây dựng phương pháp, hình thức, thời gian KTĐG HĐCNL

Triển khai kế hoạch KTĐG HĐCNL

Phát hiện, điều chỉnh các sai lệch chưa phù hợp trong quá trình triển khai

Sơ kết, tổng kết, rút kinh nghiệm và điều chỉnh HĐCNL

2.2.6. Quản lý điều kiện thực hiện hỗ trợ HĐCNL cấp THCS

Quản lý điều kiện thực hiện hỗ trợ HĐCNL cấp

THCS bao gồm nhiều yếu tố như không gian vật lý, tài nguyên, CSVC và con người. Cụ thể:

Quản lý cơ sở vật chất:

Không gian học tập: BGH đảm bảo phòng học được sắp xếp và bố trí một cách hợp lý để tạo ra một môi trường học tập thoải mái và tích cực. Phòng học nên được trang bị đủ đồ dùng và trang thiết bị giáo dục cần thiết.

Khu vực ngoại khóa: BGH giám sát và bảo trì các khu vực ngoại khóa như sân trường, thư viện, phòng thí nghiệm... để phục vụ cho các hoạt động ngoại khóa và tổ chức sự kiện của lớp.

Tài nguyên và trang thiết bị: BGH cung cấp SGK và tài liệu học tập; trang TBGD như máy chiếu, máy tính, bảng tương tác...

Quản lý tài chính: BGH thực hiện các chính sách lương thưởng theo quy định và các phúc lợi dành cho GVCN và các hoạt động quản lý.

Quản lý nhân lực: BGH đảm bảo sự sẵn có và phối hợp của đội ngũ GVCN và sự phối hợp các lực lượng trong ngoài nhà trường, đào tạo và phát triển chuyên môn cho GV.

3. Kết luận

QLHĐCNL là một đề tài được nói đến rất nhiều trong các nghiên cứu của các nhà khoa học. Mỗi nhà khoa học đem lại một góc nhìn, một khía cạnh khác nhau về quản lý HĐCNL. Những luận điểm và những khám phá này sẽ là công cụ đắc lực hỗ trợ cho những nghiên cứu tiếp theo về quản lý HĐCNL. QLHĐCNL không chỉ bao gồm các khía cạnh kỹ thuật và phương pháp quản lý mà còn liên quan đến các yếu tố tâm lý, xã hội và môi trường học tập.

Nội dung QLHĐCNL bao gồm: Lập kế hoạch HĐCNL; Tổ chức thực hiện HĐCNL; Chỉ đạo HĐCNL; Kiểm tra, đánh giá việc thực hiện kế hoạch HĐCNL; Quản lý CSVC phục vụ cho HĐCNL.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020), *Thông tư số: 32/2020/TT-BGDĐT về ban hành điều lệ trường THCS, THPT và trường phổ thông có nhiều cấp học*. Hà Nội

2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2023), Công văn số: 3899/BGDĐT-GDTrH ngày 03 tháng 08 năm 2023 V/v hướng dẫn nhiệm vụ giáo dục trung học năm học 2023 – 2024.

3. Quốc hội (2021), *Luật Giáo dục, Luật số 43/2019/QH14. Ngày ban hành, 14/06/2019*; Hà Nội.

4. Trần Châu Hoàn (2011), *Biện pháp quản lý công tác chủ nhiệm lớp của hiệu trưởng các trường THPT huyện Vĩnh Bảo, thành phố Hải Phòng*, Tạp